

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 051 «Економіка»

Допускається до захисту
завідувач кафедри економіки та економічної
теорії

назва кафедри

 доц. С.Г. Батажок
підпис, вчене звання, прізвище, ініціали
«20» листопада 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНИХ ФОРМУВАНЬ В АПК

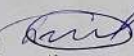
Виконала: Волошанюк Людмила Володимирівна
прізвище, ім'я, по батькові,

підпис

Керівник: доцент Однорог Максим Анатолійович
вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Рецензент: професор Сокольська Тетяна Вікторівна
вчене звання, прізвище, ініціали

підпис

Я, Волошанюк Людмила Володимирівна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність 051 «Економіка»

Затверджую

гарант ОПП «Економіка»

доцент Т.В. Понедільчук
підпис, вчене звання, ініціали, прізвище
«19» грудня 2022 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра

Волошанюк Людмили Володимирівни
прізвище, ім'я та по батькові

Тема: «Розвиток інтегрованих формувань в АПК»

Перелік питань, що розробляються в роботі: теоретико-методологічні аспекти формування інтегрованих формувань в АПК; функціонування інтегрованих формувань; управління бізнес-процесами в інтегрованих формуваннях.

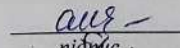
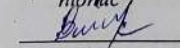
Вихідні дані: нормативно-правові акти України, монографічна література, періодичні видання, матеріали мережі Інтернет, практичні матеріали досліджуваного підприємства.

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання етапу	Відмітка про виконання
Огляд літератури	січень-лютий 2023	
Теоретико-методична частина	березень-квітень 2023	
Аналітична частина	травень-липень 2023	
Рекомендаційна частина	серпень-вересень 2023	
Оформлення роботи	жовтень 2023	
Перевірка на плагіат	листопад 2023	
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2023	
Подання на рецензування	грудень 2023	

Керівник роботи

Здобувач

підпис

підпис

доцент М.А. Однорог
вчене звання, ініціали, прізвище
Л.В. Волошанюк
ініціали, прізвище

Дата отримання завдання «20» грудня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ФОРМУВАНЬ В АПК.....	6
1.1. Сутність інтеграційних процесів в АПК.....	6
1.2. Методологічні підходи до класифікації інтегрованих формувань	17
1.3. Методологічні основи формування і функціонування агрохолдингів	21
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ФОРМУВАНЬ.....	38
2.1. Передумови та механізми функціонування інтегрованих формувань у сільському господарстві.....	38
2.2. Організаційно-економічна модель побудови агрохолдингів.....	48
2.3. Функціонування землекористувань інтегрованих формувань.....	58
Висновки до розділу 2.....	66
РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ В ІНТЕГРОВАНИХ ФОРМУВАННЯХ.....	69
3.1. Організаційно-економічні засади управління виробничо-господарською діяльністю інтегрованих формувань.....	69
3.2. Методологічні основи розвитку бюджетування.....	72
3.3. Організація нормування та мотивація праці в інтегрованих формуваннях.....	81
Висновки до розділу 3.....	90
ВИСНОВКИ.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98
ДОДАТКИ.....	109

РЕФЕРАТ

Волошанюк Л. В. Розвиток інтегрованих формувань в АПК.

Визначено, що агропромислове виробництво в умовах ринкових відносин потребує принципово нових підходів до організації його ведення шляхом побудови замкнутого циклу виробництва, усунення посередницького впливу, налагодження ефективного менеджменту та маркетингу, виходу на нові ринки продукції і капіталів, впровадження інновацій та розбудови інфраструктури. Цим на сьогоднішній день і зумовлений активний розвиток інтегрованих структур.

Підтверджено, що інтегровані структури являють собою з юридичної точки зору об'єднання капіталів підприємств під контролем управлінської компанії. З організаційної точки зору, це «держава в державі» з усіма притаманними їй функціями. З точки зору управління, це, певною мірою, симбіоз стандартів планової економіки на новій технологічній, організаційній та інноваційній базі, в основу яких покладено автоматизовані системи управління, обліку та аудиту виробничої діяльності. З економічної точки зору – це дієвий інструмент посилення конкурентоспроможності національного виробництва та підвищення соціальних стандартів життя працюючих, благоустрою сільських територій та реалізації соціальних програм.

Встановлено, що акумулювання фінансових, матеріальних, енергетичних та трудових ресурсів забезпечує сприятливі умови для реалізації інвестиційних проектів, поліпшення взаємозв'язків між всіма учасниками інтеграційного процесу та їх зацікавленість у результатах господарювання та максимізації прибутку.

З'ясовано, що інтегровані структури охоплюють, як правило, весь цикл виробництва, переробку і реалізацію продукції і відзначаються цілеспрямованим відтворенням галузі на новій технологічній, організаційній та економічній основі. В результаті досліджень виділені організаційний, економічний, структурний і правовий етапи створення інтегрованих структур, побудована загальна схема агропромислового об'єднання та організаційна його модель, в якій система управління складається із двох центрів контролю – фінансового та виробничого. Проведений порівняльний аналіз інтеграції сфер господарської діяльності залежно від форми об'єднання компаній. Обґрунтовані чотири варіанти організації агропромислового ланцюга інтегрованої структури та можливість його оптимізації шляхом об'єднання підприємств у територіально-виробничий кластер. Розроблена організаційна схема агропромислового об'єднання із залученням іноземного капіталу. Системні дослідження дозволяють констатувати, що принципи, закладені в основу ідеології створення і діяльності інтегрованих структур, можуть стати ефективним інструментом в побудові моделі подальшого розвитку агропромислового комплексу України.

Одержані результати можуть бути використані Департаментом економічного розвитку аграрного ринку Міністерства аграрної політики та продовольства України, Управліннями агропромислового розвитку, навчальному процесі Білоцерківського національного аграрного університету при підготовці студентів спеціальності 051 «Економіка».

Кваліфікаційна робота магістра містить 110 сторінок, 4 таблиці, 10 рисунків, список використаних джерел із 100 найменувань, 1 додаток.

Ключові слова: інтегровані формування, розвиток, агропромисловий комплекс, агрохолдинг, бізнес-процеси.

ANNOTATION

Voloshanyuk L. V. Development of integrated formations in the agricultural sector.

It was determined that agro-industrial production in the conditions of market relations requires fundamentally new approaches to the organization of its management by building a closed cycle of production, eliminating intermediary influence, establishing effective management and marketing, entering new product and capital markets, introducing innovations and building infrastructure. To date, this has led to the active development of integrated structures.

It has been confirmed that integrated structures represent, from a legal point of view, the pooling of capital of enterprises under the control of a management company. From an organizational point of view, it is a «state within a state» with all its inherent functions. From the point of view of management, this is, to some extent, a symbiosis of the standards of a planned economy on a new technological, organizational and innovative basis, which is based on automated systems of management, accounting and auditing of production activities. From an economic point of view, it is an effective tool for strengthening the competitiveness of national production and raising the social standards of life of working people, improving rural areas and implementing social programs.

It has been established that the accumulation of financial, material, energy and labor resources provides favorable conditions for the implementation of investment projects, improvement of relationships between all participants of the integration process and their interest in business results and profit maximization.

It was found that integrated structures cover, as a rule, the entire cycle of

production, processing and sale of products and are characterized by purposeful reproduction of the industry on a new technological, organizational and economic basis. As a result of the research, the organizational, economic, structural and legal stages of the creation of integrated structures were identified, the general scheme of the agro-industrial association and its organizational model were built, in which the management system consists of two control centers – financial and production. A comparative analysis of the integration of the spheres of economic activity depending on the form of association of companies was carried out. Four variants of the organization of the agro-industrial chain of an integrated structure and the possibility of its optimization by combining enterprises into a territorial production cluster are substantiated. The organizational scheme of an agro-industrial association with the involvement of foreign capital has been developed. Systemic studies allow us to state that the principles underlying the ideology of the creation and operation of integrated structures can become an effective tool in building a model for the further development of the agro-industrial complex of Ukraine.

The obtained results can be used by the Department of Economic Development of the Agrarian Market of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine, the Department of Agro-Industrial Development, the educational process of the Bila Tserkva National Agrarian University in the preparation of students of the specialty 051 «Economics».

The master's qualification work contains 110 pages, 4 tables, 10 figures, a list of used sources of 100 items, 1 appendix.

Key words: integrated formations, development, agro-industrial complex, agroholding, business processes.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Davydenko, N., Buriak, A., & Demianenko, I. (2018). INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINIAN REGION IN MODERN CONDITIONS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT. *Baltic Journal of Economic Studies*, 4(1), 106-110. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-1-106-110>.

2. Ermakov, O.U., Velichko, O.V., Bohach, L., & Nahorni, V.V. (2018). To question of estimation of production potential of agricultural enterprises. *Financial and credit activity-problems of theory and practice*, 3(26), 162-168.

3. Hutorov, A., Lupenko, Y., Sherstiuk, S., Ponomarenko, Y., Hutorova, O., Yermolenko, O. (2021). Innovative Potential of the Agrarian Sector of Ukraine: Forming and Efficiency of Realization. *TEM Journal*, 10(3), 1228-1238. DOI: <https://doi.org/10.18421/TEM103-29>.

4. Savitska, S., Zaika, S., Svystun, L., Koval, L., & Haibura, Yu. (2020). Investment providing sustainable development of rural areas in Ukraine. *Independent Journal of Management & Production, Special Edition ISE, S&P*, 11(8), 571-586. DOI: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v11i8.1218>.

5. Yermakov, O.U., Hrebennikova, A.A., Nahorni, V.V. & Chetveryk, O.V. (2019). Investment Support and Development of Social Responsibility of Agrarian Business Entities, *VISION 2025: Education Excellence and Management of Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage*. 13260-13266.

6. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М. В. Зубець та ін.; за заг. ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2022. 1008 с.

7. Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Обґрунтування доцільності технологічної інновації у агробізнесі. Підприємство в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 9-11 лют. 2021 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2021. С. 21–23.

8. Антикризова політика в реальному секторі економіки України: пріоритетні напрями і завдання. Електронний ресурс URL: [https://niss.gov.ua/].(дата звернення: 10.11.2022).

9. Басюркіна, Н. Й . Роль держави у процесі залучення інвестицій в розвиток аграрного сектору [Текст] / Наталія Йосипівна Басюркіна, Наталія Володимирівна Лагодієнко, Наталія Володимирівни Турленко // Український журнал прикладної економіки. 2019. Том 4. № 1. С. 118-126.

10. Бізнес зустрівся з Нацрадою з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://eba.com.ua/biznes-zustrivsvya-z-natsradoyu-z-vidnovlennya-ukrayinyvid-naslidkiv-vijny/> (дата звернення: 10.12.2022).

11. Білоусова О.С. Оцінка впливу ризиків нестабільності на рівні інвестиційного та фінансового потенціалу національної економіки. Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю: Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, 17 березня 2022 року / Упоряд. О.А. Іващенко. Київ: Інтерсервіс, 2022. С. 81-87.

12. Боліла С.Ю. Інноваційний розвиток аграрного сектору: проблеми та важелі державного впливу з їх вирішення. Всеукраїнський фестиваль інновацій. – К.: 2017. С. 13-16.

13. Бородіна О. Сільське господарство України в умовах воєнного стану: уроки для суспільства і політиків. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9288>. (дата звернення: 14.12.2022).

14. Бюджет України-2021: завдання вижити – пошук ресурсів для покриття дефіциту. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/799-byudjet-ukrayini-2021-zavdannya-vijiti--poshuk-resursiv-dlya-pokrittva-defitsitu>

15. Водянка Л. Д., Кутаренко Н. Я., Сеньовська Я. В. Суть та необхідність

використання сучасних інноваційних технологій в сільському господарстві Чернівецької області, АГРОСВІТ № 5, 2018.

16. Волощук Ю.О., Волощук В.Р. Активізація інноваційного розвитку агробізнесу. Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку агробізнесу : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 29-30 берез. 2017 р.). Київ : КНЕУ, 2017. С. 120-123.

17. В Україні за 2021 рік значно зросло сільгоспвиробництво: які області потрапили у топ. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/v-ukrajini-za-2021-rik-znachno-zroslo-silgospvirobnictvo-de-virobili-naybilshe-novini11678404.html> (дата звернення: 14.12.2022).

18. Гадзало Я. М., Лузан Ю. А. Удосконалення державного управління розвитком аграрного сектору економіки та сільських територій. Економіка АПК. 2020. № 11. С. 6–18. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-055.202022006> (дата звернення: 16.12.2022).

19. Гадзало Я. М., Лузан Ю. Я. Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції. Економіка АПК. 2021. № 8. С. 6–17. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202108006> (дата звернення: 16.12.2022).

20. Галузь у розрізі: розвиток та падіння свинарства. URL: <https://latifundist.com/blog/read/2345-otrasl-v-razrezepiki-i-spady-svinovodstva>

21. Гнатенко І. Вплив національного інноваційного підприємництва на сталий розвиток ринку праці. Вісник Херсонського державного університету. 2018. № 32. С. 69–72.

22. Гнатенко І. Методологічні основи інституціонального аналізу національної системи інноваційного підприємництва. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2018. № 6 (18). С. 70–74.

23. Горьовий В. П., Біляк Ю.В., Самофалова М.В. Управління організаційним розвитком підприємства. Навч. посіб. 2019. 322 с.

24. Горьовий В. П. 2021. Особливості становлення та розвитку української сільськогосподарської кооперації. Вісник Аграрної науки. 8 (821). С. 79-86.

25. Демиденко Л. М. Організаційно-економічні напрями інноваційного

розвитку сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. – 2016. № 20. С. 72-75.

26. Денисенко М. П., Новіков Д. В. Сучасний стан та перспективи розвитку сільського господарства України. Агросвіт. 2019. № 12. С. 15–21.

27. Державна підтримка. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka>.

28. Державна служба України з питань геодезії, картографії та землеустрою. URL: <https://land.gov.ua/> (дата звернення 20.11.2022)

29. Державна служба статистики України: офіційний вебсайт. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 08.12.2022).

30. Дудник О.В. Інвестиційні стратегії підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств. Економіка АПК. 2016. № 5. С. 79-86.

31. Екологічні наслідки традиційного сільського господарства. органічне виробництво в Україні. 2021. URL: <https://ecoindustry.pro/avtorskistatti/ekologichni-naslidky-tradyciynogo-silskogo-gospodarstva-organichnevyrobnyctvo-v> (дата звернення: 20.10.2022)

32. Екологія землекористування : навч. посіб. / А.М. Третяк, О.С. Будзяк, В.М. Третяк та ін.; за заг. ред. Третяка А.М. – К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 178 с. (Бібліотека екологічних знань)

33. Євтушевська О.В. Роль інноваційних технологій у розвитку суспільства / О.В. Євтушевська // Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 21. С. 14-16.

34. Жук М. В., Стратегічні завдання та пріоритети розвитку інституційного механізму аграрного сектору економіки України для підвищення ефективності землекористування, продовольчої безпеки та адміністративно територіальної реформи на селі. Агросвіт. № 4. 2022. С. 11-18.

35. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферту технологій» [Електронний ресурс] від 14.09.2006 № 143-V: за станом

на 09.12.2015 - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>

36. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]: від 4 липня 2002 року № 40-IV: за станом на 4 грудня 2012 р. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

37. Засоба С. М. Поточний стан і перспективи розвитку агропромислового сектору України. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2020. № 2. С. 402–409.

38. Захарченко В.І., Балахонова О.В. Обґрунтування побудови механізму управління інноваційним розвитком регіону. Інноваційна економіка. 2016. № 7-8. С. 86-90.

39. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 № 2768-III База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/2768-14> (дата звернення 20.10.2022).

40. Зоргач А.М. Формування результативної системи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2015. № 8. С. 65-72.

41. Ільчук М.М., Коновал І.А. Ефективність інвестиційного процесу створення та функціонування високотехнологічного сільськогосподарського підприємства. Економіка АПК. 2015. № 5. С. 55–61.

42. Інвестиційна карта України для цілей сталого розвитку: огляд висновків. ПРООН в Україні. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/investytsiynakarta-ukrayiny-dlyatsiley-staloho-rozvytku>

43. Індекс інвестиційної привабливості України. Європейська бізнес асоціація (ЕБА). URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytyka/>.

44. Індекс інфляції в Україні (2000–2021). URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>

45. Індeksi фізичного обсягу продукції сільського господарства, реалізованої господарствами населення. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

46. Індeksi цін продукції сільського господарства, реалізованої

підприємства (2022–2020). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

47. Кернасюк Ю. Агросектор 1991–2021 – у цифрах і фактах. Агробізнес Сьогодні. 2022. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichniyhektar/item/24134-ahrosektor-1991-2021-u-tsyfrakh-i-faktakh.html>.

48. Киризиук С. В., Риковська О. В. Розподіл доходів у сільському господарстві в контексті інклюзивного розвитку. Економіка АПК. 2019. № 8. С. 36-49.

49. Кісіль М. І. Інвестиційний потенціал сільського господарства та його земельної складової. Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери : матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (24-25 жовт. 2019 р.). Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2019. С. 66-69.

50. Кобушко І.М., Чухно Р.Ю. Оцінка інвестиційного потенціалу України з урахуванням інфраструктурних змін. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», 2021. № 3. С. 102-119. DOI: <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2021>. 3-12.

51. Кодекс законів про працю України від 14.08.2021, № 322-08 Законодавство України / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 02.10.2022).

52. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Законодавство України / ВР України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. (дата звернення 02.10.2022).

53. Король Н.І. Інноваційний розвиток агробізнесу в умовах глобалізації світової економіки. Агросвіт. 2015. № 3-4. С. 71-74.

54. Костецький Я. І. Новітня парадигма розвитку аграрного сектору України: дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 473 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/38556> (дата звернення: 09.12.2022).

55. Кравчук І. І. Перспективи розвитку європейського сільського господарства: уроки для України. Агросвіт. 2020. № 13/14. С. 32–39.

56. Кудлай В.Г. Стратегічні орієнтири розвитку агропромислового комплексу в Україні. матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. 2021 р. ЗНУ, 2021.

С. 87–90.

57. Майовець Є.Й., Майовець Я.М. Соціальна відповідальність у системі інноваційного розвитку агробізнесу. Вісник Львівського університету. 2020. № 59. С. 174–186.

58. Малюта Л.Я. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства. навч. пос. – Т.: ФОП Паляниця. 2016. 232 с.

59. Мамчур В. Тенденції та перспективи розвитку аграрного підприємництва в Україні. Соціально-економічні проблеми і держава. 2021. Вип. 1 (24). С. 45–53. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mvarvu.pdf> (дата звернення: 15.12.2022)

60. Матросова Л. М. Проблеми розвитку агропромислового комплексу України як напрям підвищення конкурентоспроможності економіки. Економіка та управління національним господарством. 2020. № 42. С. 83–90.

61. Марущинець А.В. Галузева та територіальна трансформація аграрної сфери України / А.В. Марущинець // Геополітика і геодинаміка регіонів. – Т. 10. – Вип. 2. – С. 651–658.

62. Марущинець А. В. Трансформація аграрної сфери та соціально-економічний розвиток київського Придніпров'я. дис. канд. геогр. наук: 11.00.02. Київ. – 194 с.

63. Мацибора Т. В. Інвестиційний потенціал аграрного сектору України: формування та розвиток. Економіка АПК. 2020. № 6. С. 49-58. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006049>.

64. Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. Економіка АПК. 2016. № 6. С. 37-49.

65. Микитюк П.П., Крисько Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства. ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.

66. Міністерство аграрної політики і продовольства України: офіційний веб-сайт. URL: <https://minagro.gov.ua/> (дата звернення: 19.12.2022).

67. Мовою фактів: аграрний сектор. URL:

<https://www.usaid.gov/node/453071>. (дата звернення: 16.12.2022).

68. Національна академія аграрних наук України. Науково-методичний і координаційний центр з наукових проблем розвитку АПК України. URL: <http://naas.gov.ua/content/publicnainformaciya/ogoloshennya/7393/> (дата звернення: 05.10.2022).

69. Негода Ю. В. Оцінка та підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору економіки країни. Агросвіт. 2019. № 15. С. 14–19. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.15.14.37>. Обсяг реалізованої продукції суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2022–2020). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

70. Продуктивність праці в підприємствах, які здійснювали сільськогосподарську діяльність (2022–2020). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

71. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. URL: https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://kse.ua/wpcontent/uploads/2022/06/Damages_report_issue1_ua-1.pdf (дата звернення: 15.12.2022).

72. Офіційна веб-сайт Міністерства Економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 12.10.2022)

73. План відновлення України. URL: <https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://uploadssl.webflow.com/> (дата звернення: 16.11.2022).

74. Податковий кодекс України від 02.12.2022 № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>. (дата звернення: 12.12.2022).

75. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID–19, спричиненої коронавірусом SARSCoV-2 : постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236.

76. Про затвердження Правил охорони праці у сільськогосподарському виробництві наказ міністерство соціальної політики України від 29.08.2018 № 1240 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-18#text>

77. Про затвердження Типового положення про службу охорони праці. (НПАОП 0.00-4.35-04) від 14.04.2017N 255 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04#Text> (дата звернення: 15.10.2022).

78. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві від 17 квітня 2019 р. № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.10.2022)

79. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 № 858-IV// База даних «Законодавство України» / ВР України. (дата звернення 10.11.2022)

80. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р: Розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/526-2021-%D1%80>

81. Рижикова, Н. І., Бірченко, Н.О., Невмержицький, В.М. Правові основи державного регулювання інвестиційної діяльності. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 3. С. 82–91. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-3-8>.

82. Русан В. М. Особливості функціонування аграрного сектору економіки в умовах війни URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-07/rusan.pdf> (дата звернення: 14.12.2022)

83. Сабій І. М. Вибір моделі аграрного устрою України як основи всебічного сталого сільського розвитку. Економіка АПК. 2021. № 9. С. 82–90. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202109082> (дата звернення: 16.12.2022).

84. Савицький Е.Е. Розвиток інноваційних процесів у вітчизняних аграрних підприємствах Економіка АПК. 2014. № 4. С. 77-82.

85. Середні ціни продукції сільського господарства, реалізованої підприємствами (2022–2020). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

86. Сільське господарство в Україні. URL: <https://dlf.ua/ua/silskegospodarstvo-v-ukrayini/#1>

87. Сільське господарство України в умовах воєнного стану: уроки для суспільства і політиків. URL:

<https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9288> (дата звернення: 01.11.2022).

88. Сільське господарство України 2020: статистичний збірник. Відповідальний. за випуск О. Прокопенко. К.: Державна служба статистики України, 2021. 232 с. 47.

89. Сіренко Н.М. Управління інноваційною системою аграрного підприємства Економіка АПК. 2009. № 9. С. 43-46.

90. Скрипник В. В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. «Економічний вісник НТУУ Київський політехнічний інститут» К.: № 20. 2021. С. 19-24.

91. Третяк А.М. Екологія землекористування : навч. посіб. / А.М. Третяк, О.С. Будзяк, В.М. Третяк та ін.; за заг. ред. Третяка А.М. К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 178 с.

92. Тюріна А.А., Дегтярьов О.М. Вплив Європейської Зеленої угоди на агропромисловий комплекс України. Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування. VII Міжнародний молодіжний конгрес, 10-11 лютого 2022, Україна, Львів: Збірник матеріалів. Київ: Яроченко Я. В., 2022. С. 233- 235.

93. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення. Економічна теорія. 2013. № 2. С. 28–46.

94. Черевко І.В. Нішевий агробізнес в Україні. Actual problems of practice and science: the IV International Science Conference. Ankara, 2021. С. 31–32.

95. Шобаніна О.В., Кормишкін Ю.А. Сучасна парадигма інноваційного розвитку аграрного підприємства. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2019. № 3. С. 4-10.

96. Шобаніна О.В., Купчишина О.А. Державна підтримка інноваційного розвитку аграрного сектору України. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 2020. № 2. С. 340–352.

97. Шульга В. Підтримка аграрного сектору в умовах воєнного стану: що варто знати? URL: <https://jurliga.ligazakon.net/analytics/213396>

pdtrimkaagrarnogo-sektoru-v-umovakh-vonnogo-stanu-shcho-varto-znati. (дата звернення: 17.12.2022).

98. Щуревич Л.М. Інноваційні перспективи в розвитку аграрного сектору в Україні. Інвестиції: практика та досвід. Серія «Державне управління». 2018. Вип. 10. С. 101-105.

99. Юридична газета онлайн. Електронний ресурс URL: yurgazeta.com/dumka-eksperta/agrarni-vidnosini-pid-chas-viyni-yak-derzhavadopomagaе-agrariyam-z-regioniv-shcho-postrazhdali-vid-.htm (дата звернення: 10.11.2022)

100. Як сільськогосподарські практики впливають на довкілля та соціальний розвиток? URL: <https://www.dossier.org.ua/news/yak-silskogospodarskipraktiki-vplivayut-na-dovkillya-ta-socialniy-rozvitok/> (дата звернення: 30.10.2022).